LU 73.zinātniskā konference
Latvijas Universitātes Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultāte
apakšsekcija – „Teritorijas, resursi un plānošana”
2015.gada 5.februārī, plkst. 8.45 Alberta 10, 403.auditorija

PĒTĪJUMS ”VADLĪNIJU IZSTRĀDE APSTĀDĪJUMU STRUKTŪRAS UN PUBLISKO ĀRTELPU TĪKLOJUMA NODROŠINĀŠANAI RĪGĀ”

Ārtelpa un apstādījumi: ko risinām konceptuāli; kā klasificējam; ko detalizējam TIANā un kam tas ir domāts;

Helēna Gūtmane Kristīne Dreija Inga Straupe Uģis Kaugurs Edgars Bērziņš Egons Bērziņš Krists Krūskops Jonas Bīhels Evija Začа Kristaps Kaugurs Sabīne Zāģere

2015.gada 5.februārī, plkst. 8.45 Alberta 10, 403.auditorija

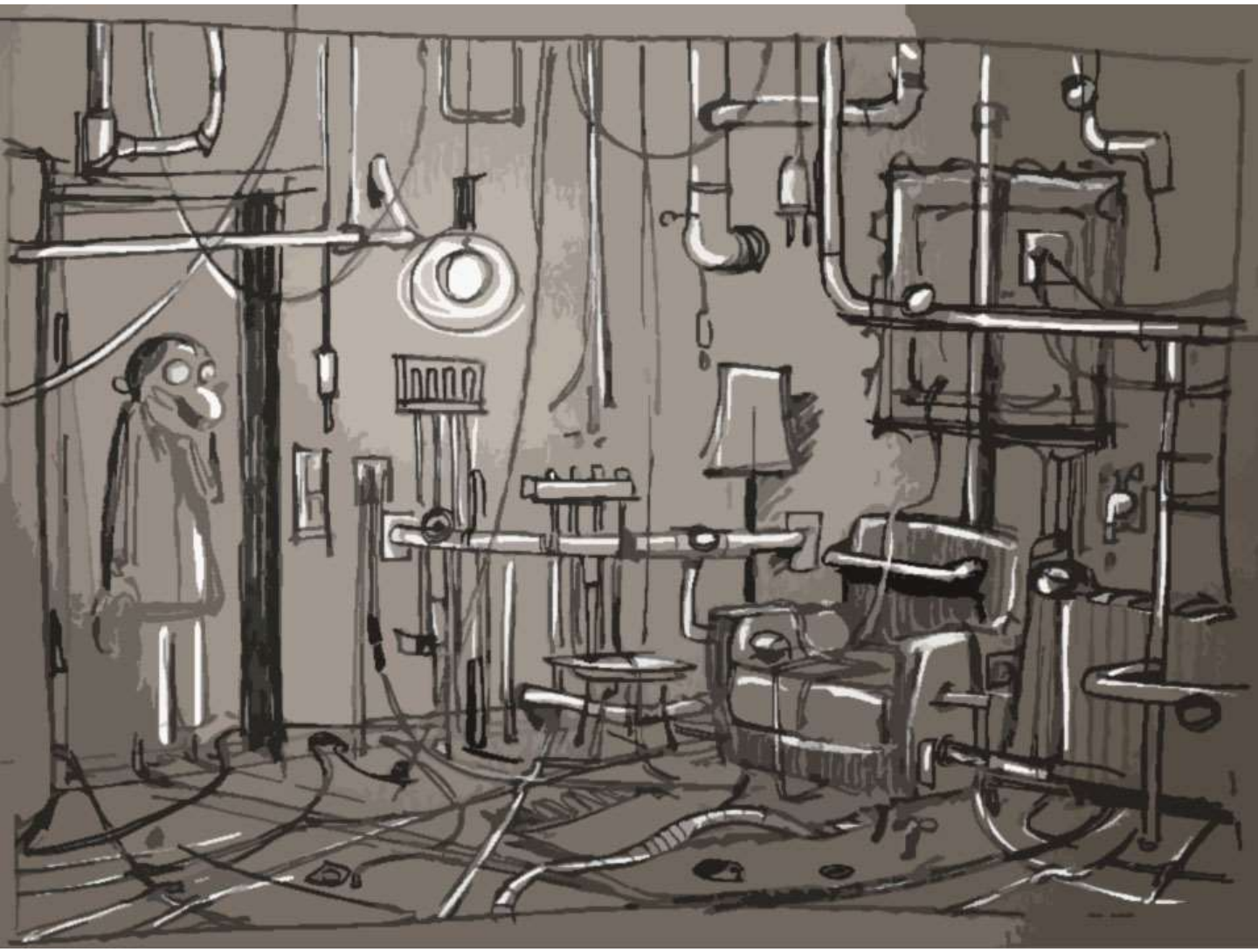

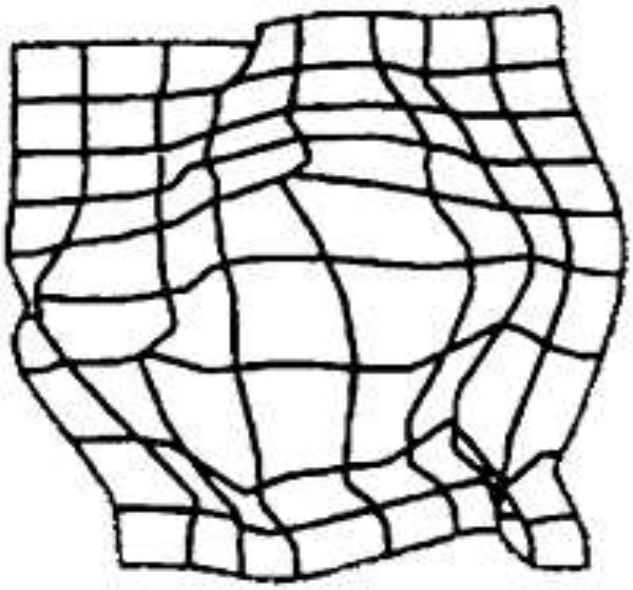

ilgstoši

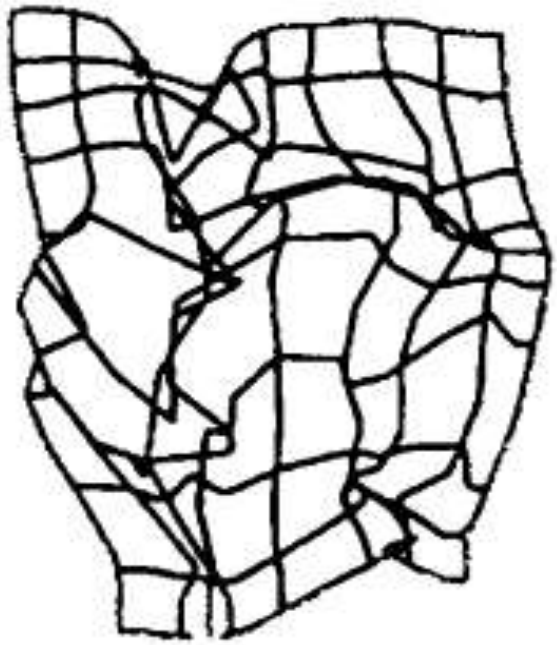

3 gadi

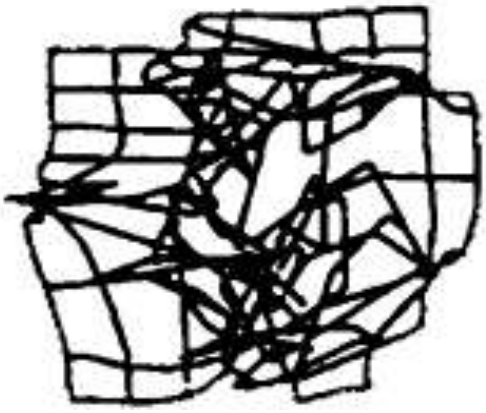

jaunienācēji

Golledge, 2002, 9.

Ārtelpas koncepcija

Koncepcijas moto
No apstādījumu sistēmas aizsardzības politikas un zaļās publiskās ārtelpas koprades aktīvo politiku.

Koncepcijas mērķis: Apstādījumu struktūras un publisko ārtelpu tīklojuma koncepcija (tālāk Ārtelpas koncepcija) veidota ar mērķi nodrošināt RTP ietvaros un tajā noteiktā laika periodā Rīgas publiskās ārtelpas nepārtrauktību, tās sistemātisku un pārmantojamu realizāciju un efektīvu pārvaldību.

Ārtelpas koncepcijas pamatprincipi
Ārtelpas koncepcija izstrādāta, rēķinoties ar pilsētas publiskās ārtelpas attīstības maksimālām vajadzībām, taču vienlaicīgi tā piedāvā uz integritātes principa balstīto modeli, kas nodrošina pakāpenisku ieviešanu saskaņā ar reāli iespējamiem nepieciešamo plānoto pārmaiņu apjomiem.

Ārtelpas koncepcija
Ārtelpas koncepcijā balstās uz izstrādāto klasifikāciju un iekļauj publiski lietojamās (neatkarīgi no īpašuma piederības) un daļēji publiski lietojamās ārtelpas, kā arī privātās publiski nelietojamās un nepieejamās (slēgtas) ārtelpas, kurām ir nozīmē bioloģiskās daudzveidības un ekoloģiskās kvalitātes nodrošināšanā.

Par Koncepcijas **virsuzdevumu**, saglabājot ārtelpas esošās vērtības, tiek noteikta tās **kvalitātes** uzlabošanas pasākumu **realizācija**.

Ārtelpas koncepcija

Divas pieejas: zaļo “pirkstu” un zaļo “asinsvadu”
Divas plānošanas:
Stratēģiskā telpiskā plānošana (STP)
Teritoriālā plānošana (TRP)

(STP) ← Zaļie “pirksti” (TRP)

(STP) → Zaļie asinsvadi (TRP)

STP → Stratēģiskais telpisko struktūru plāns ***STSP***

TRP → Teritorijas plānojums ***TP***

STSP - tematiskie plāni - masterplāni, lokālplāni, detālplāni – projekti - vadlīnijas
Funkcionālā zonējuma (atļautās izmantošanas) plāns – ārpus STP, izmantojams konfliktu situācijās kā tiesības aizsargājošs instruments
Subsidiaritātes princips
optimāla elastība
uz ātro realizāciju vērsto darbību saskaņošana ar ilgtermiņa, no augšas veidotām politiskām iniciatīvām.
atbildību pārdeleģēšana atbilstoši telpas mērogam (pilsētas, apkaimes, tuvienes u.c.)

TP – teritoriālo vienību (ģeogrāfiski) - sektoru plāni vai tematiskie plāni - funkcionālā zonējuma
(atļautās izmantošanas) plāns - nosacījumi

KĀDI PĀ PLĀNOŠANAS MODĒĻI ATBILST?

↓

Ārtelpas koncepcija

Zaļie "pirksti"

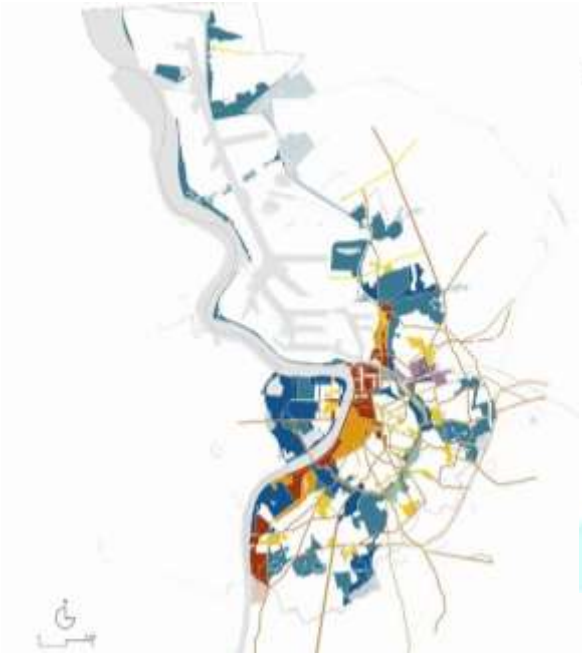

Antverpenes zaļo telpisko struktūru plāns

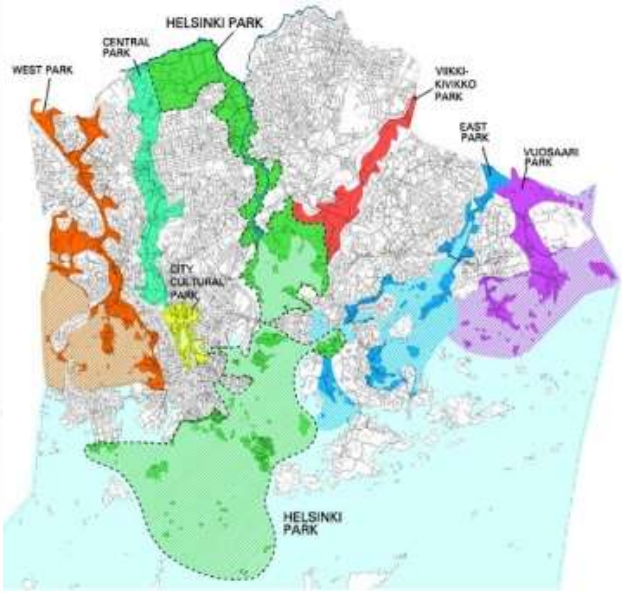

Helsinki 'Zaļo pirkstu" plāns

Milānas 'Zaļo staru" plāns

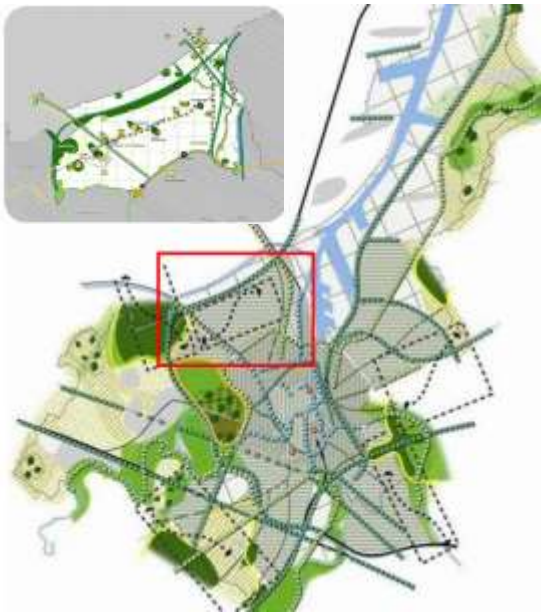

Ģentes zaļo telpisko struktūru plāns

Ārtelpas koncepcija

Zaļās “artērijas”

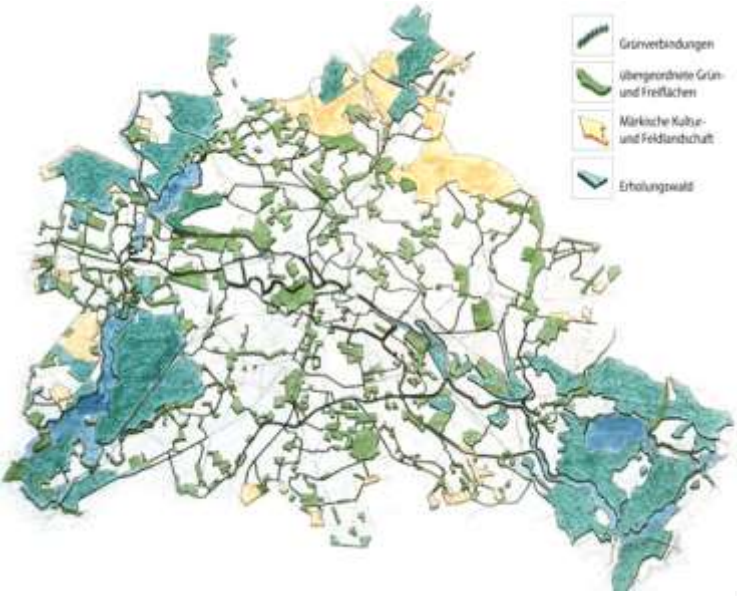

Berlīnes zaļā tīklojuma plāns

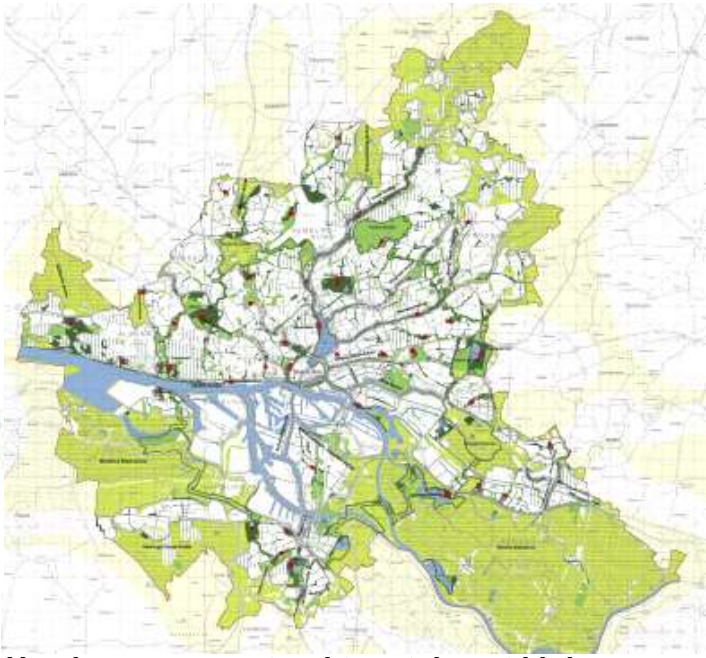

Hamburgas nepārtrauktā ārtelpas tīklojuma plāns

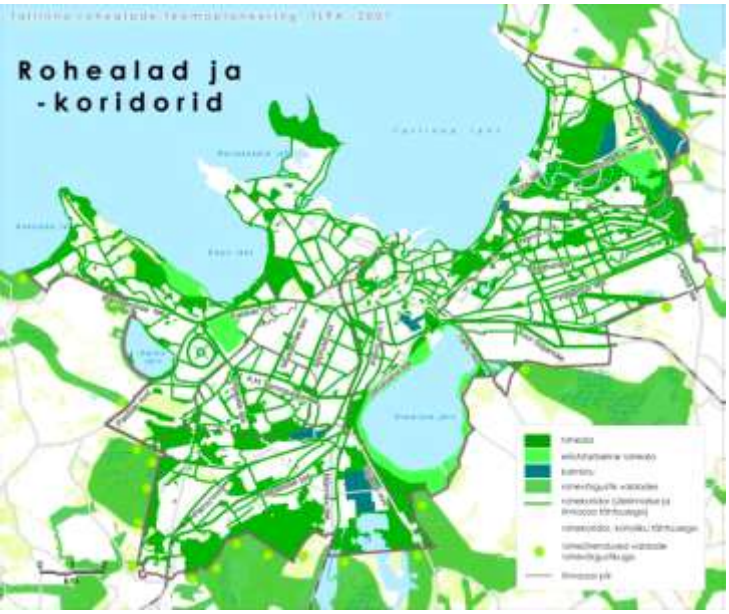

Tallinas ainavu tematiskā plānojuma zaļo koridoru plāns

Malmes zaļā tīklojuma plāns

Ārtelpas koncepcija

Pašvaldības Telpiskā politika un stratēģijas

Stratēģisko telpisko struktūru plāns

Zaļo struktūru plāns

Integrētais publisko ārtelpu plāns

Mobilitātes plāns

Mājokļa plāns

Ekonomikas plāns

citi

Sarkano līniju plāns
Telpiskais realizācijas plāns (detāl/lokālplānojums)
Atsavināšanas plāns
Apbūves noteikumi

Apstādījumu un dabas departaments

Departaments Apkaimju orientētas darbības
Projektu līmenis:
Privātais investors,
PPS modeli
P

Sektoru stratēģijas un politikas

Zaļo struktūru plāns

Specifiskās sektoru stratēģijas un politikas

Atpūtas un sporta vietu programma

Parki un skvēri

Ģimenes dārzu programma

Dabas teritoriju attīstības plāns

Masterplāni

Koku plāns

Sektoru stratēģijas un politikas

Integrētais Publisko ārtelpu plāns

Specifiskās sektoru stratēģijas un politikas

Apgaismojuma plāns

Māksla publiskā Ārtelpā/progr.

Integrētais publisko ārtelpu plāns

Sabiedrisko sanitāro vietu plāns

Rīcību/ akciju plāns „Tīra pilsēta”

Kuru ceļu izvēlamies mēs?

1. Viņu – kapitālistu – liberālo sistēmu (telpisko) (teritoriālo)

Moto: katrs par sevi (atbild) (atbild)

Vēl nevaram

2. Viņu – sociālistu – centralizēto

Moto: pārvalde par visu

Vairs nevaram

Ārtelpas koncepcija

Zaļie “pirksti” mums jau ir!

RIAS 2030, att. 17

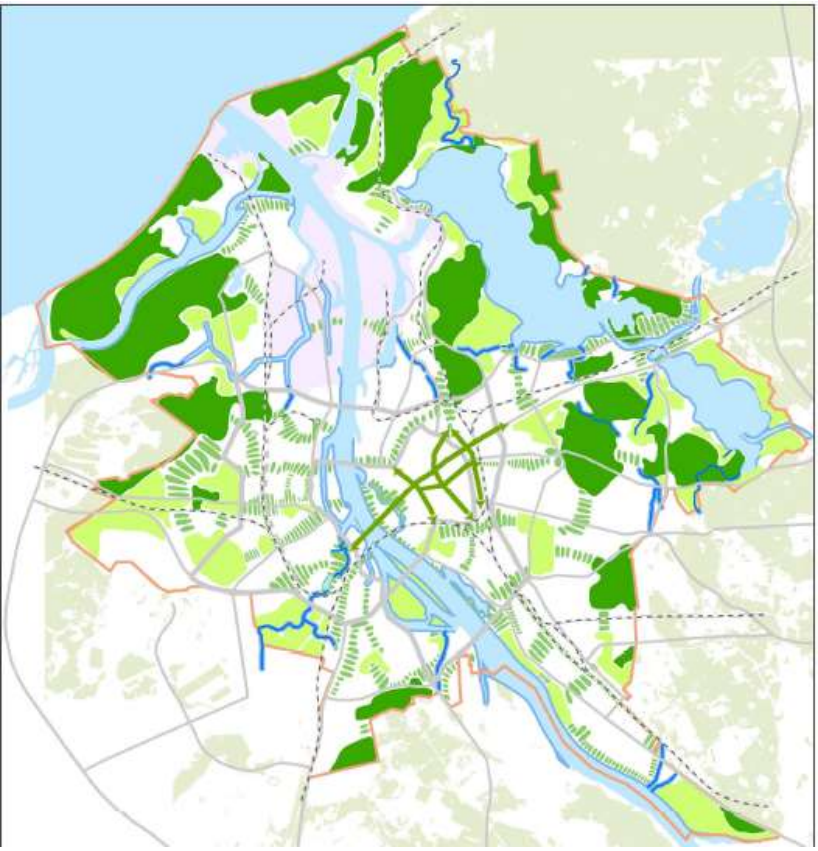

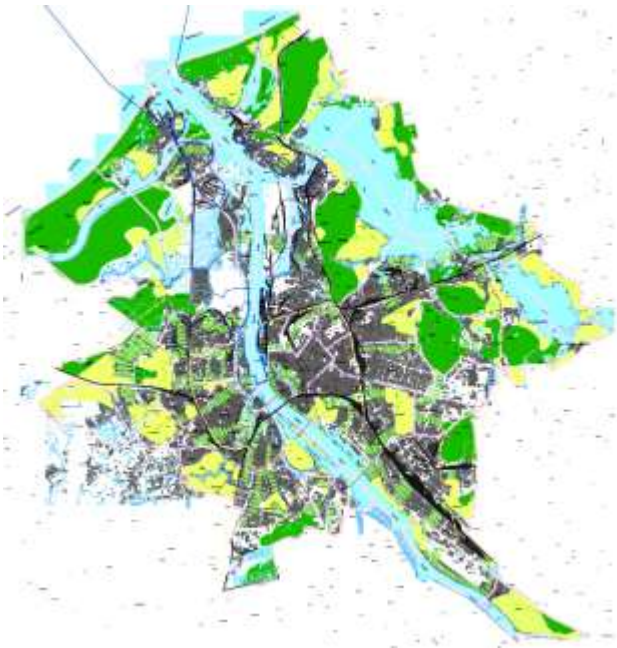

Zaļo “staru” plāns, Milāna

Ārtelpas koncepcija

Zaļās “artērijas” arī tapa

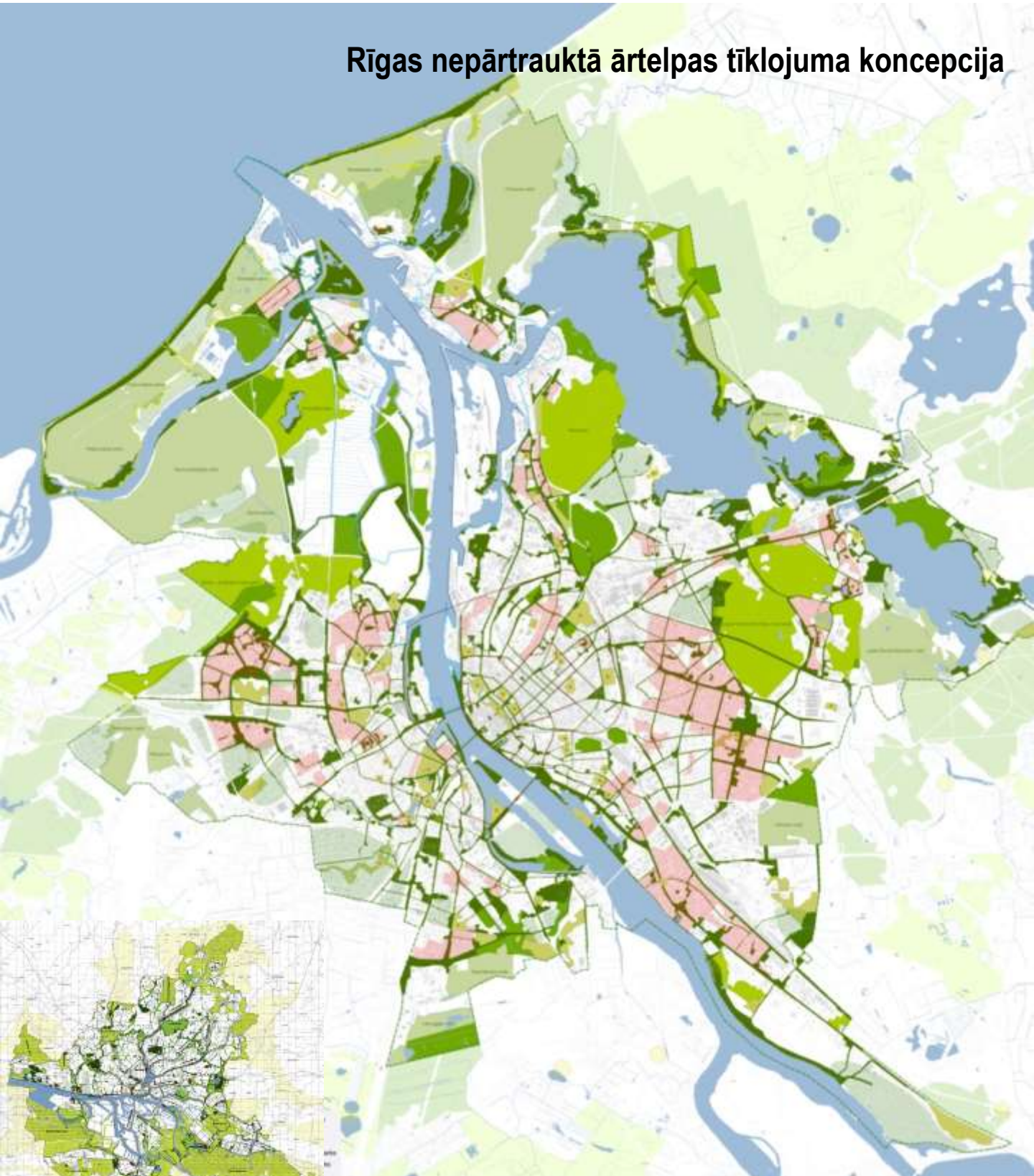

Ārtelpas koncepcija

Mūsu piedāvājamus

“Pirksti” uz “artērijām”

Ārtelpas koncepcija

- zalie_koridori
- zalie_centri
- zala_apbuve
- Kopaa_pasvaldiibai_nepieciesamie_peec_RDieemumiem
- pilsētmeži un pilsētpļavas
- mežaparki
- parki
- speciālās izmantošanas ārtelpas
- publiskai ārtelpai nozīmīgas ielas, laukumi un zaļie koridori
- savrupmāju ārtelpa
- daudzdzīvokļu namu ārtelpa
- zaļie loki
- pašvaldībām kopējie publiskās ārtelpas centri
- pierīgas pilsētmeži
- IADT
- Rīgas brīvostas teritorija
- publiskās krastmalas
- RVC robežas
- Rīgas robeža
- Peldvieta
- apkaimes nozīmes parks
- pilsētas nozīmes parks
- plānotais parks

Ārtelpas koncepcija

Ko tas nozīmē praktiski?

(a) Telpiskā stratēģijā iezīmētām telpām – telpiski stratēģiski mērķi, iestrādāti publiskās ārtelpas TmP konceptuālā daļā detalizācijas pakāpē, kas ļauj tos operacionalizēt

(b) PĀ TmP jārezultējās atjaunotā/revitalizētā/foršā Rīgas PĀ 2030. gadā

Kā operacionalizēt?

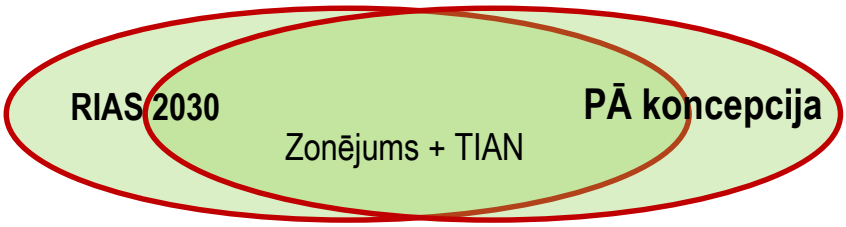

Tematiskās vadlīnijas

Detāl/lokālplānojumi

PĀ koncepcijas realizācijas programma

RIGAS PĀ 2030

(ār)Telpas (ār)telpas elementi

Zaļie centri
Teritorijas ar lielu apzaļumojuma blīvumu
Zaļie koridori
Zaļo taku virzieni pilsētas kodolā
Ūdensmalas
Ūdens struktūra
Zaļā josla ārpus pilsētas
Rīgas brīvosta

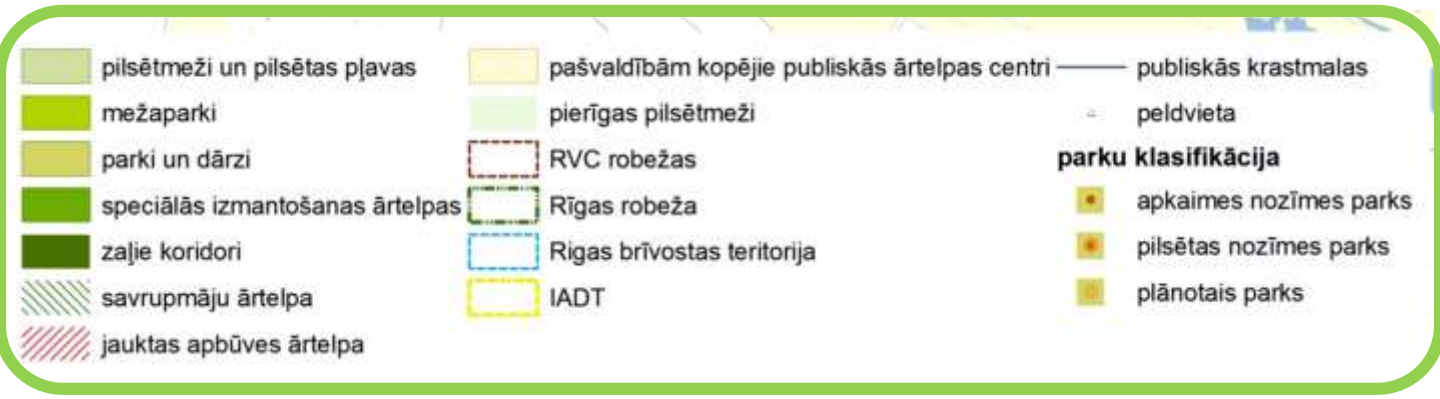
pilsētmeži un pilsētas pļavas
mežaparki
parki un dārzi
speciālās izmantošanas ārtelpas
zaļie koridori
savrupmāju ārtelpa
jauktas apbūves ārtelpa
pašvaldībām kopējie publiskās ārtelpas centri
pierīgas pilsētmeži
RVC robežas
Rīgas robeža
Rigas brīvostas teritorija
IADT
publiskās krastmalas
peldvieta
parku klasifikācija
apkaimes nozīmes parks
pilsētas nozīmes parks
plānotais parks

Rīgas IAS līdz 2030.gadam	ZAĻĀS STRUKTŪRAS CENTRI bioloģiskie centri, zaļie centri	URBĀNĀS VIDES ZAĻIE CENTRI teritorijas ar lielu apzaļumojuma līmeni	ZAĻIE KORIDORI ārtelpas ar dzīvojamo, rekreācijas un pārvietošanās funkciju	ZAĻĀS TAKAS ielas ar alejveida apstādījumiem un ūdensmalas	PILSĒTAI PIEGULOŠĀ ZAĻĀ JOSLA zaļā josla ārpus pilsētas

	Apzīmējumi	Ārtelpas elementi	Apzīmējumi	Ārtelpas elementi	Apzīmējumi	Ārtelpas elementi	Apzīmējumi	Ārtelpas elementi
Ārtelpu tīklojuma KONCEPCIJA		PILSĒTMEŽI UN PILSĒTAS PĻAVAS		SPECIĀLAS IZMANTOŠANAS ĀRTELPAS (publiskās apbūves zaļā ārtelpa – izglītības, kultūras un sporta iestādes, telpas ar nenoteiktu izmantošanu)		ZAĻIE KORIDORI (parki, dārzi, laukumi, skvēri, ģimenes dārziņi, kapsētas, publiskās apbūves zaļā telpa, savrupmāju ārtelpa, jauktas apbūves ārtelpa, daudzstāvu dzīvojamās apbūves ārtelpa, zaļie ceļi, laukumi-dzelzceļu krustojumi, mobilitātes mezgli, ūdens saistītā telpa)		PIERĪGAS PILSĒTMEŽI
		MEŽAPARKI						
		PARKI		SAVRUPMĀJU ĀRTELPA				PAŠVALDĪBĀM KOPĒJIE PUBLISKĀS ĀRTELPAS CENRI
		SPECIĀLAS IZMANOŠANAS ĀRELPAS (ģimenes dārziņi,		JAUKTAS APBŪVES ĀRELPA (jauktas un daudzstāvu dzīvojamās apbūves ārtelpa)				

Pilsētmežs – publiski pieejams mežs dabas un apstādījumu teritorijā pilsētas robežās vai pilsētas ekoloģisko aizsargjoslu veidojošajā piepilsētā, kura kopšanas un labiekārtojuma pakāpe atbilst primārajām bioloģiskās daudzveidības un ainaviskās kvalitātes nodrošināšanas prasībām.

Pilsētas sporta vietas - sociāli iekļaujošas, nekomerciāla sporta vietas urbānā vidē, kuru labiekārtojumam var būt pagaidu raksturs un kuras var tikt ierīkotas ārtelpā īslaicīgai (pagaidu) izmantošanai.

Publiskās (veselības iestāžu) apbūves zaļā ārtelpa - veselības un sociālās aprūpes iestāžu
(slimnīcas, veco ļaužu pansionātu, bērnu namu) ārtelpa ar palielinātu apstādījumu īpatsvaru, kuras labiekārtojums primāri piemērojams
specifiskam teritorijas izmantošanas veidam atbilstošo sociālo grupu (piemēram, cilvēkiem ar veselības traucējumiem) funkcionālās, drošības un estētiskās kvalitātes prasībām.

Zaļie ceļi - transporta infrastruktūras publiskā ārtelpa ar augstu daudzveidīgas izmantošanas intensitāti, kuru veido transporta lineārā infrastruktūra un kura labiekārtota, balstoties uz lēnas un ātras satiksmes līdzsvarošanas principu, nodrošinot lēnās satiksmes dalībnieku pārvietošanās un urbānās vides kvalitāti.

Zaļais koridors – dažādas izmantošanas teritorijas ar īpašiem nosacījumiem, kuru mērķis nodrošināt iedzīvotājiem iespēju pārvietoties no viena zaļās struktūras centra uz otru pa kvalitatīvu un vizuāli pievilcīgu pilsētas telpu.

Laukumi - daudzceļu krustojumi - transporta infrastruktūras ārtelpa, kuru veido apbūve ielu krustojumos un kura labiekārtota, balstoties uz lēnas un ātras satiksmes līdzsvarošanas principa, nodrošinot lēnās satiksmes dalībnieku pārvietošanās kvalitāti.

Ārtelpa īslaicīgai (pagaidu) izmantošanai – atklātās telpas fragmenti ar nenoteiktu faktisko izmantošanu, kurās līdz brīdim, kad tiek īstenota plānotā atļautā izmantošana, uz noteiktu laiku tiek atļauti sabiedrībai nepieciešamie, atšķirīgi no plānotās vai līdzīgi, izmantošanas veidi, teritorijā neveicot transformācijas ar ilglaicīgu ekoloģisku un/vai vizuālu ietekmi.

Zaļais koridors – dažādas izmantošanas teritorijas ar īpašiem nosacījumiem, kuru mērķis nodrošināt iedzīvotājiem iespēju pārvietoties no viena zaļās struktūras centra uz otru pa kvalitatīvu un vizuāli pievilcīgu pilsētas telpu.

Stratēģijā (p. 161) nosaukti Zaļo koridoru galvenie elementi - mazstāvu dzīvojamā apbūve, atsevišķi parki un skvēri, daudzstāvu dzīvojamās apbūves plašie pagalmi un ūdensmalas. Ārtelpas Koncepcijā zaļie koridori iezīmēti ar vienu krāsu kā nepārtrauktās ārtelpas sistēmas, kas savieno zaļos centrus un kuros ietilpst ielas, parki, skvēri, pagalmi, laukumi-krustojumi, ka arī pašlaik nedefinētas publiskās ārtelpas bez labiekārtojuma lineāro struktūru telpās (piemēram, „tukšie" zālieni gar ielām vai dzelzceļiem).
Ārtelpas koncepcija detalizē Stratēģijā iezīmētas (kā „zaļie koridori") pilsēttelpas līdz kadastra līmenim, noradot noteiktās vietas, kur iespējams nodrošināt ekoloģisko un pieejamības kvalitātes.
Zaļo koridoru „mugurkaulu" veido lineārās pilsētas struktūras – ielas ar ietvēm un bez, krastmalas, dažāda mēroga ceļi (Stratēģijā apzīmētas kā „zaļās takas"). Jāpiebilst, kā Koncepcija iekļauj, nevis izslēdz, „zaļās takas" „zaļajos koridoros".
Tapāt Koncepcijā atsevišķi grafiski attēlo to „zaļo taku" elementu, kas Stratēģijā nosaukts – „ielas ar alejveida apstādījumiem" - tāpēc, ka tās pārklājās ar „zaļajiem koridoriem" (to „mugurkaulu" – ielām). Ielās ar aleiveida apstādījumiem iekļautas tikai esošās, jau izbūvētas, lineārās struktūras elementi: ielas ar esošiem apstādījumiem un plānotiem (esošajās ielās) apstādījumiem. Plānoto ielu, gan speciālās izmantošanas (ar prioritāti transportam, piem., maģistrālas ielas), gan ar prioritāti gājējiem, labiekārtojums tiek izstrādāts saskaņā ar ielu labiekārtošanas nosacījumiem, iekļautajiem šajā pētījumā.(sk. sadaļu „Zaļie ceļi")
Zaļie koridori, ietverot sevi daudzus elementus un „pārklājoties" tiem pāri, būdami pilsēttelpas elements stratēģiskā līmenī, kļūst par nosacījumu vides veidošanas konceptuālā līmenī, ka arī funkcionālā zonējumā iekļautiem elementiem.
Praktiski, „zaļie loki" ir jauns teritoriju ar īpašiem nosacījumiem veids (sk. pētījuma sadaļu „Teritorijas ar īpašiem nosacījumiem"), kurš:
•nosaka stingrāku būvniecības ieceres realizācijas kārtību teritorijās, kas ietilpst „zaļajos koridoros".
•nosaka stingrāku būvniecības ieceres realizācijas kārtību teritorijās, kas ietilpst „zaļo koridoru" buferzonas (Stratēģijā apzīmēti kā „zaļie koridori")
•iezīmē prioritātes pilsēttelpas attīstībai, kļūst par vadlīnijām pašvaldībai, plānojot gan finansiālo līdzekļu piesaisti pilsētas attīstībai, gan veidojot sociālās programmas.

Ārtelpas koncepcija

Ārtelpu tīklojuma koncepcija

- pilsētmeži un pilsētas pļavas
- mežaparki
- parki un dārzi
- speciālās izmantošanas ārtelpas
- zaļie koridori
- savrupmāju ārtelpa
- jauktas apbūves ārtelpa
- pašvaldībām kopējie publiskās ārtelpas centri
- pierīgas pilsētmeži
- RVC robežas
- Rīgas robeža
- Rīgas brīvostas teritorija
- IADT
- publiskās krastmalas

parku klasifikācija

- apkaimes nozīmes parks
- pilsētas nozīmes parks
- plānotais parks

Ārtelpu tīklojuma zonējums Imantā

pilsētmeži un pilsētas pļavas
mežaparki
parki un dārzi
kapsētas
ģimenes dārziņi
laukumi-daudzceļu krustojumi
zaļie ceļi
publiskās apbūves zaļā ārtelpa
savrupmāju ārtelpa
jauktas apbūves ārtelpa
daudzstāvu dzīvojamās apbūves ārtelpas
pašvaldībām kopējie publiskās ārtelpas centri
Rīgas pilsētas robeža

plānotais krastmalu labiekārtojuma līmenis
dabisks
izbūvēts
labiekārtots
piestātne kuģošanai

parku klasifikācija
apkaimes nozīmes parks
pilsētas nozīmes parks
plānotais parks

Tā kā publiskā ārtelpa ar savu daudzveidību neietver tikai dabas un apstādījumu zonu, bet „klājas" pāri gandrīz visām funkcionālo zonu teritorijām, tās plānojumu, kā rāda arī ārvalstu pieredze, **nav iespējams pilnvērtīgi apvienot ar teritorijas funkcionālo plānojumu.** Tādēļ jārod iespēja teritorijas funkcionālo plānojumu veidot savietojamu ar **tematisko plānojumu, projicējot svarīgākos ārtelpas elementus uz zonējuma,** kas ļautu **prasības to kvalitātei** saistīt ar **daudzveidīgajām situācijām** un pielietot **attiecīgās vadlīnijas, kurām jāaizstāj zināma daļa noteikumu.**

Laukumi - daudzceļu krustojumi - transporta infrastruktūras ārtelpa, kuru veido apbūve ielu krustojumos un kura labiekārtota, balstoties uz lēnas un ātras satiksmes līdzsvarošanas principa, nodrošinot lēnās satiksmes dalībnieku pārvietošanās kvalitāti.

Apkaime: **Pļavnieki**
Datums: **15.09.2014.**

Akadēmiķa Mstislava Keldiša un Andreja Saharova ielas krustojums

Fotogrāfiju uzņemšanas vietas

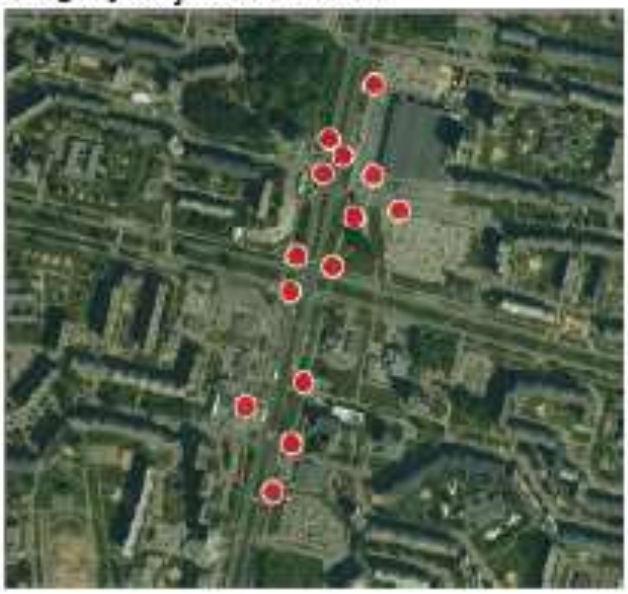

Ārtelpas inventarizācija

1. (15:38)

2. (15:36)

3.(15:35)

4. (15:35)

5. (15:33)

6.(15:31)

7.(15:29)

8. (15:28)

Brivibas iela

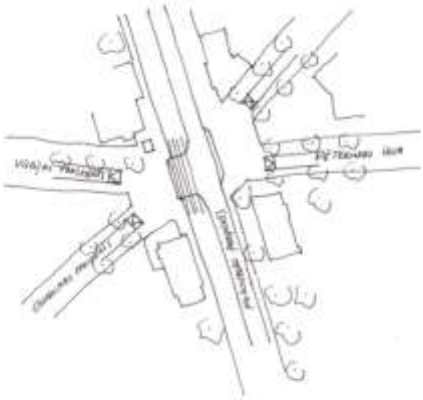

Ārtelpas inventarizācija

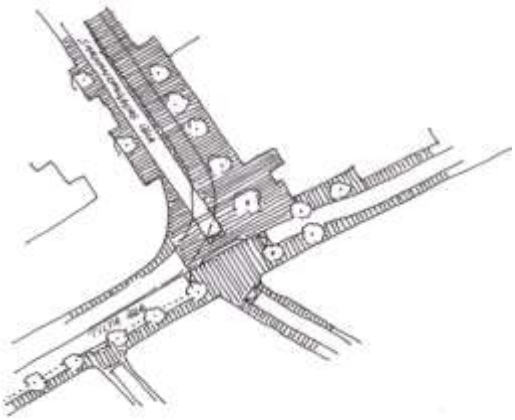

Zaļie ceļi - transporta infrastruktūras publiskā ārtelpa ar augstu daudzveidīgas izmantošanas intensitāti, kuru veido transporta lineārā infrastruktūra un kura labiekārtota, balstoties uz lēnas un ātras satiksmes līdzsvarošanas principu, nodrošinot lēnās satiksmes dalībnieku pārvietošanās un urbānās vides kvalitāti.

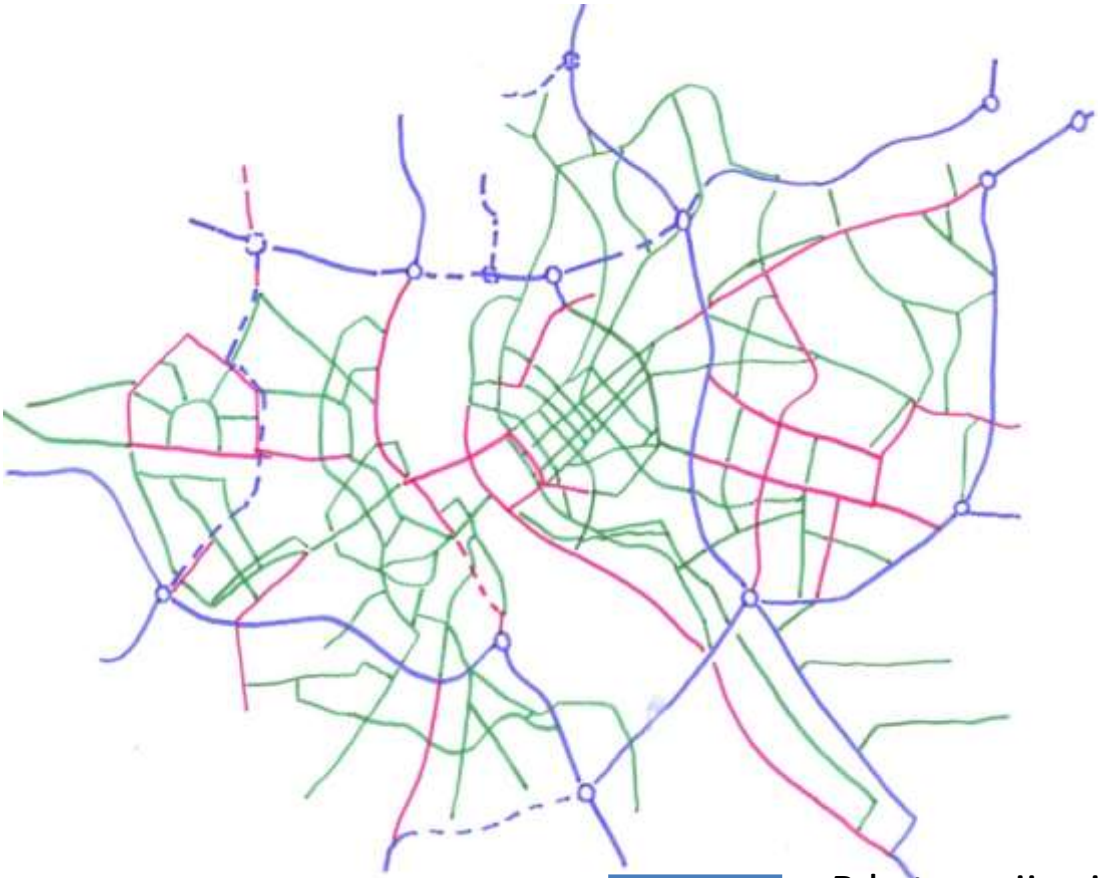

B kategorijas ielas

C kategorijas 2xIx2

D kategorijas 2x1

Grupa A 2.1 Liela mēroga iela: 4 joslas ar *zaļām* nodalošām joslām

Piemērs: Dzelzavas iela

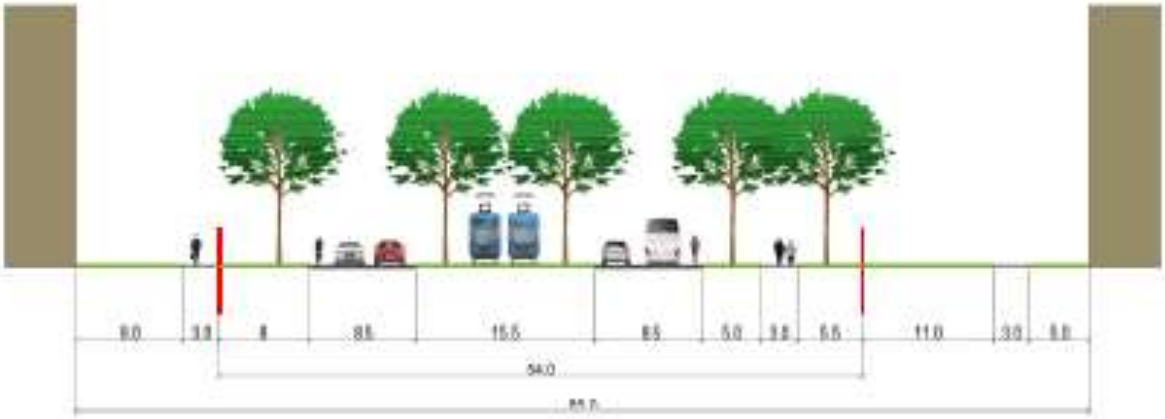

Ielu grupas raksturojums

Ielu projektētais ātrums: 50 km/h
Esošais brauktuvju profils: 2 x 8.50 m
Plānotais brauktuvju profils: 2 x 8.50 m brauktuves ietver 2 joslas autotransportam un velojoslu
Vēlama, bet ne obligāta tramvaju divvirziena kustība ielas profila vidusjoslā.
Zaļo joslu veido apstādījumi (koki, krūmi).

Ielu profilam piemēroti koki un krūmi pēc to vainagu formas

Dažādi rododendri | Ozolsāle | Platā piramidālā | Platā | Izplūzis

Ārtelpas inventarizācija

Telpisko struktūru hierarhisks identitātes centru tīkls kā pamatojums prioritāšu noteikšanai

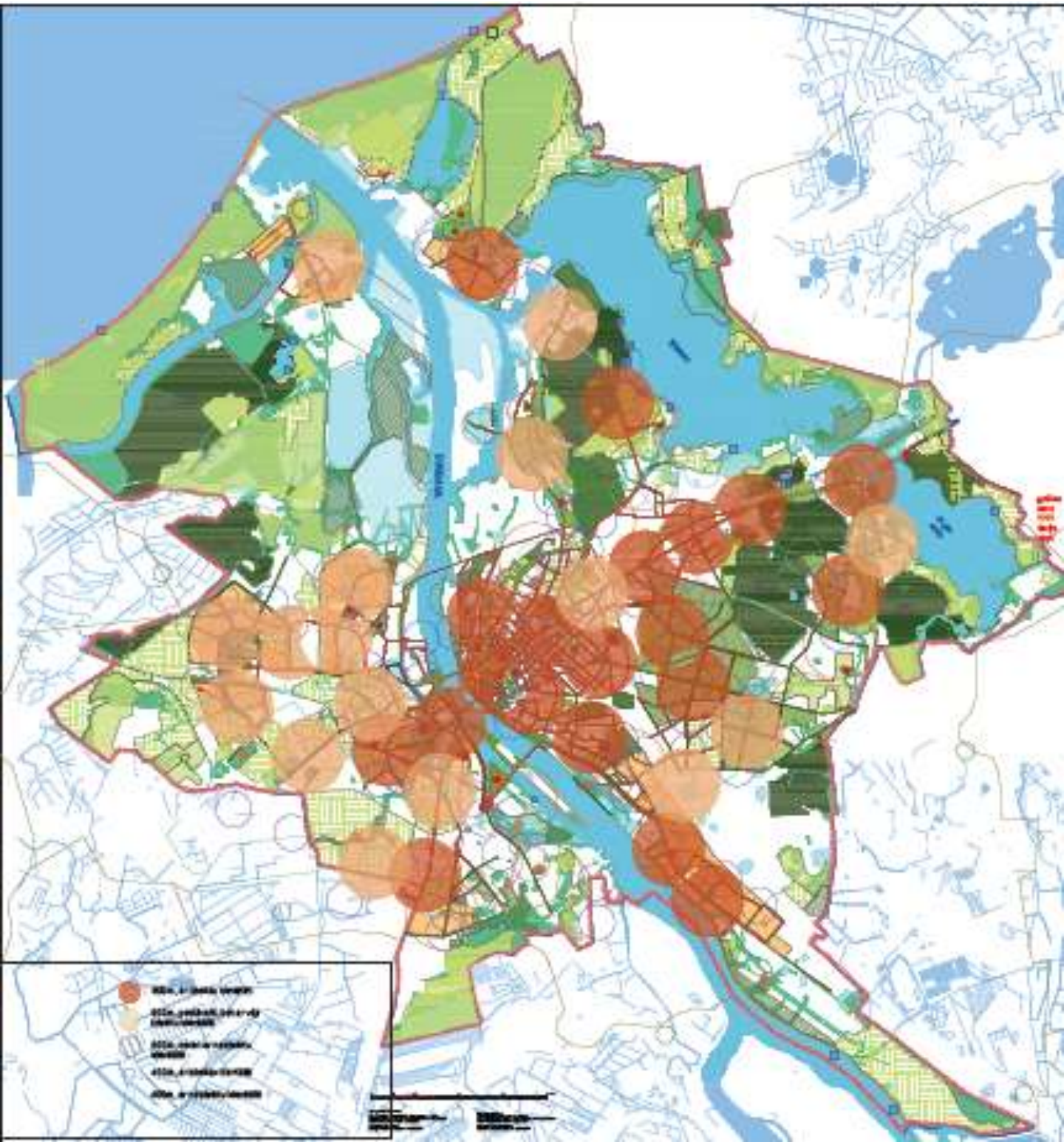

Ārtelpas inventarizācija

Tīkla mazākās- pamatvienības soli nosaka vienkāršs, sadzīvisks mērs- pieņemama nesteidzīga gājiena attālums- 3-4 min. vai R1~350-400 m. Attiecīgi- šādā rādiusā veidojas struktūra, pilsētas daļa, nosacīta pamatvienība-***tuviene***, kuru kāds tās lietotāju kopums identificē kā vienotu, kādā veidā saistītu, SAVU un asociē ar kādu simbolisku, atpazīstamu vietzīmi kā "centru".
Divkārša pamatsoļa rādiusā- 6-8min vai R2~700-800m veidojas nākamā struktūras pakāpe, ko būtu pareizi saukt par ***apkaimi,*** kaut faktiski Rīgā definētās apkaimju robežas mēdz būt lielākas un ietver vairākas šādas R2 struktūras

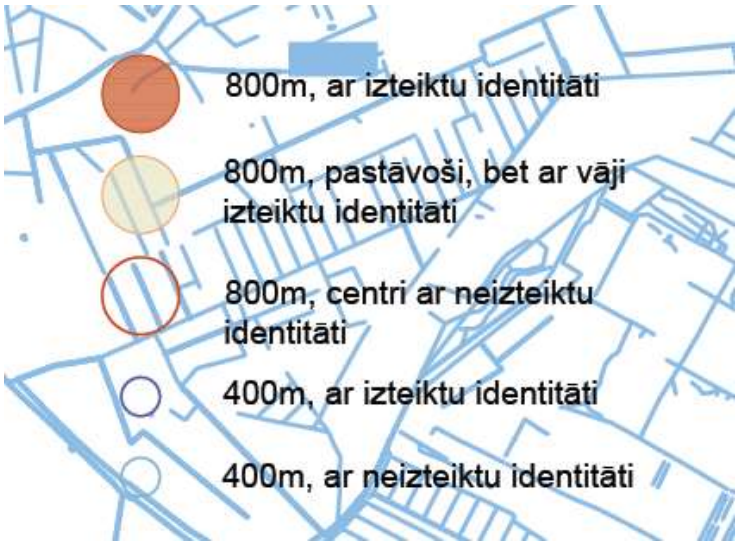
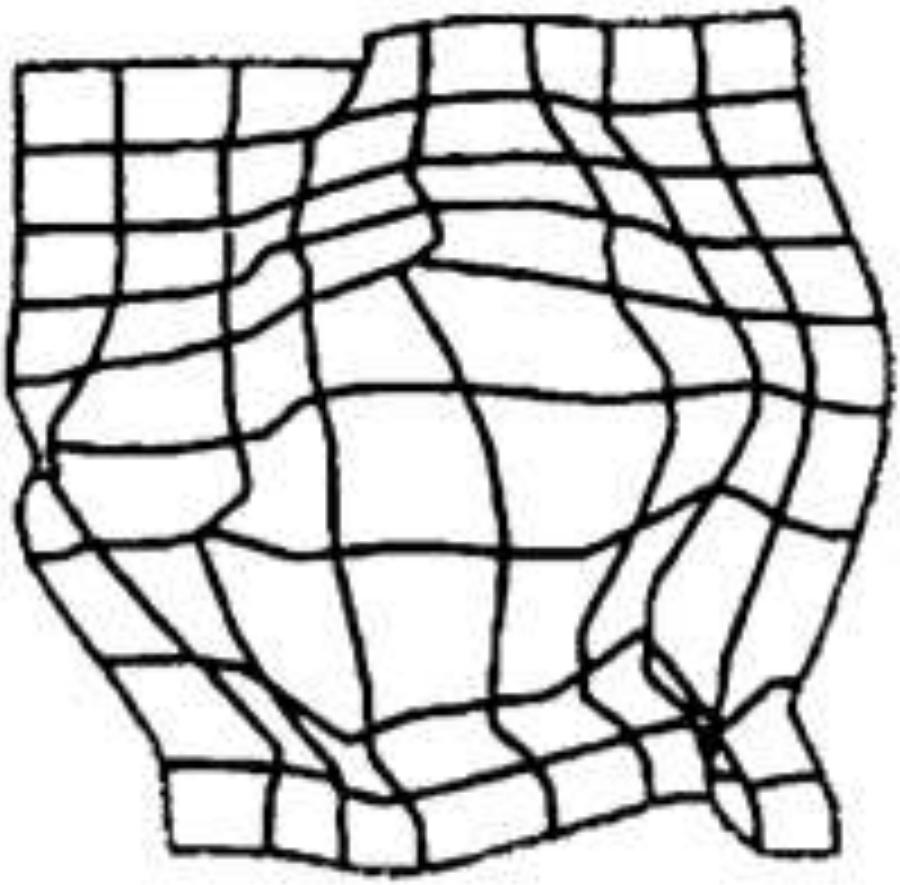
Tā kā publiskā ārtelpa ar savu daudzveidību neietver tikai dabas un apstādījumu zonu, bet „klājās" pāri gandrīz visām funkcionālo zonu teritorijām, tās plānojumu, kā rāda arī ārvalstu pieredze, **nav iespējams pilnvērtīgi apvienot ar teritorijas funkcionālo plānojumu.** Tādēļ jārod iespēja teritorijas funkcionālo plānojumu veidot savietojamu ar **tematisko plānojumu, projicējot svarīgākos ārtelpas elementus uz zonējuma,** kas ļautu **prasības to kvalitātei** saistīt ar **daudzveidīgajām situācijām** un pielietot **attiecīgās vadlīnijas, kurām jāaizstāj zināma daļa noteikumu.**